

Рівненський державний гуманітарний університет
Кафедра дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені
проф. Т.І.Поніманської

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних і лабораторних занять та
виконання завдань для самостійної роботи
з навчальної дисципліни

«Спеціальна дошкільна педагогіка»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

Рівне – 2021

УДК 376.016:81'243 (072)

М 54

Посібник схвалено та рекомендовано
до друку кафедрою дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т.І.Поніманської
(протокол № 9 від 23.09.2021 р.)

Друкується за рішенням навчально-методичної комісії
педагогічного факультету РДГУ
(протокол №6 від 18.10.2021 р.)

Рецензенти:

Татарінова С.О., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій;

Федорова Н.В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т.І.Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

М54

Методичні рекомендації до практичних і лабораторних занять та виконання завдань для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка»: методичний посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 016 «Спеціальна освіта» / Укл. О.А.Козлюк, О.В.Войтович. Рівне: РДГУ, 2021. 54 с.

У методичному посібнику представлено силабус навчальної дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка», плани практичних, лабораторних занять, завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти та методичні рекомендації щодо їхнього виконання. Також вміщено тестові завдання та вказівки до їх виконання, які можуть бути використані під час поточного та підсумкового оцінювання, а також для самоконтролю здобувачами вищої освіти з метою перевірки рівня опанування навчальним матеріалом з дисципліни.

Методичний посібник буде корисним здобувачам вищої освіти як при організації самостійної роботи з курсу, зокрема під час дистанційного навчання, так і під час підготовки до практичних занять.

© Козлюк О.А., Войтович О.В., 2021
© РДГУ, 2021

ЗМІСТ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Спеціальна дошкільна педагогіка»	4
Рекомендована література	9
Система оцінювання та вимоги	13
Питання до підготовки до підсумкового контролю (заліку)	21
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ з виконання завдань до практичних та лабораторних занять та завдань для самостійної роботи	23
ТЕСТИ та тестові завдання	37

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва дисципліни	Спеціальна дошкільна педагогіка
Викладачі	Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент Козлюк Ольга Андріївна Старший викладач Войтович Оксана Василівна
Профайл викладача на сайті кафедри	https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/vikladatskij-sklad/kozlyuk-o-a/ https://doshkilnardgu.webnode.com.ua/vikladatskij-sklad/voitovich-o-v/
Профайл викладача на сайті кафедри, в соцмережі	https://www.facebook.com/profile.php?id=100001115936548
Е-mail викладача:	olha.kozliuk@rshu.edu.ua oksana.voitovich@rshu.edu.ua
Посилання на освітній контент дисципліни в CMS Moodle (за наявності)	https://do.rshu.edu.ua/course/view.php?id=423
Консультації	Очні консультації – щопонеділка, з 12.45 до 14.15 (2 академічні години) Он-лайн консультації – щовівторка, з 15.00-17.00; щочетверга з 15.00-17.00.

Анотація дисципліни

Спеціальна дошкільна педагогіка – один з основних і важливих компонентів у підготовці сучасного спеціального педагога, який знає особливості розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами, зумовленими різними порушеннями психофізичного розвитку та вміє застосовувати адекватні методи навчання і виховання дітей. У процесі вивчення дисципліни здобувачі готуються до виконання кваліфікаційних обов'язків вихователя спеціального закладу (групи) дошкільної освіти.

Спеціальна дошкільна педагогіка має забезпечити високий рівень професійної, методичної та корекційної діяльності спеціального педагога у спеціальних закладах дошкільної освіти, а також частково в інклюзивних групах.

Вищеназване зумовлює актуальність викладання дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка», спеціальності – 016 Спеціальна освіта.

Опанування знаннями з курсу реалізується за допомогою основних організаційних форм навчання: лекцій, практичних (семінарських), лабораторних занять, консультацій, самостійної роботи тощо. Остання займає провідне місце в системі освітнього процесу та передбачає аналіз конкретних ситуацій, виконання творчих завдань, написання конспектів занять тощо.

Силабус упорядковано із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу у закладі вищої освіти.

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових дисциплін циклу професійної підготовки.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язковий	
Модулів – 2	Спеціальність: 016 Спеціальна освіта Освітня програма 016 Спеціальна освіта. Логопедія	Рік підготовки	
Змістових модулів – 4		3-й	2-3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: <i>методичне портфоліо вихователя спеціального ЗДО</i>		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		5-й	4-5-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год. самостійної роботи студента – 3 год.	Освітній рівень: бакалавр	20 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	4 год.
		Лабораторні	
		6 год.	-
		Самостійна робота	
		54 год.	80 год.
Індивідуальні завдання:			
10 год.			

		Вид контролю:	
		залік	залік

Мета і завдання дисципліни

1. Метою викладання дисципліни є: забезпечення основ теоретичної і практичної педагогічної підготовки до виконання кваліфікаційних обов'язків вихователя спеціального закладу дошкільної освіти або групи дітей з різними типами порушень.

2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- забезпечення необхідної теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти з питань дошкільної спеціальної педагогіки, пов'язаних з розумінням особливостей дитини з порушеннями психофізичного розвитку, комплексного вивчення дітей різних категорій і системного підходу в організації освітньо-корекційного впливу; формування у здобувачів уявлень про значимість своєчасного виявлення порушень розвитку у дітей, про необхідність вивчення шляхів і способів попередження, діагностики і корекції порушень та особливостей розвитку дітей в дошкільному дитинстві;
- знайомство здобувачів вищої освіти з контингентом дітей, що мають різноманітні порушення і/або порушення в розвитку;
- ознайомлення із системою закладів дошкільної освіти для дітей з особливими освітніми потребами і принципами їх комплектування;
- формування уявлень про загальні і специфічні принципи і методи освітньо-корекційного впливу в роботі з дітьми, що мають різноманітні порушення психофізичного розвитку.

3. Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна:

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-6. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК-7. Здатність організовувати гуманістичну міжособистісну взаємодію.

ЗК-9. Здатність створювати команду, мотивувати її членів та досягати спільних цілей, демонструвати лідерські якості.

Фахові компетентності:

ФК-2. Здатність до аналізу і застосування провідних вітчизняних та зарубіжних теорій, концепцій, вчень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.

ФК-7. Здатність здійснювати комплексний корекційний, педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в різних типах закладів.

ФК-9. Здатність до супроводу сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами

3. Програмні результати навчання

ПРН-1. Знати історію, закономірності розвитку та теоретичні засади спеціальної освіти, а саме логопедії.

ПРН-3. Володіти знаннями сучасних методик і освітніх технологій для здійснення корекційно-освітньої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

ПРН-11. Мати навички організації діяльності освітніх закладів різних типів для дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-15. Вміти здійснювати комплексний педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в різних типах закладів, а також супровід сімей, які їх виховують.

Очікувані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати:

- теоретичні засади спеціальної освіти;
- наукові категорії спеціальної дошкільної педагогіки, її закони та закономірності;
- сутність та закономірності розвитку особистості дитини дошкільного віку з різними типами порушень психофізичного розвитку;
- принципи, форми й методи організації освітньо-корекційної роботи з дітьми дошкільного віку з різними типами порушень;
- принципи організації різних видів діяльності з дітьми дошкільного віку, які мають особливі освітні потреби;
- методи аналізу ефективності педагогічного управління процесом формування особистості дитини з порушеннями психофізичного розвитку;
- принципи організації роботи закладів системи дошкільної освіти для дітей із спеціальними освітніми потребами.

вміти:

- визначати конкретні завдання виховання дітей дошкільного віку із спеціальними освітніми потребами, рівень їх вихованості;
- добирати методи й форми організації освітньо-корекційного процесу в спеціальних ЗДО;
- використовувати досягнення педагогічної науки і практики;
- проводити найпростіші дослідження з метою вивчення освітньо-корекційного процесу в закладі дошкільної освіти;
- організовувати і проводити психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку;
- вирішувати питання, пов'язані з комплектуванням та організацією діяльності спеціальних закладів дошкільної освіти;
- здійснювати спостереження за дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, інтелекту, зору, слуху, опорно-рухових функцій і

проводити з ними освітню, корекційно-розвиткову роботу на основі диференційованого та індивідуального підходів;

- сприяти соціальній адаптації дітей з порушеннями психофізичного розвитку; готувати їх до суспільної та виробничої діяльності;
- співпрацювати з батьками дітей, особами, які їх замінюють, спеціалістами інших галузей (медиками, психологами, вихователями, логопедами).

Передумови вивчення дисципліни для формування програмних результатів навчання та компетентностей

Передумови для вивчення дисципліни: Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Спеціальна дошкільна педагогіка» значно підвищиться, якщо здобувач вищої освіти попередньо опанував матеріалом таких дисциплін як: психологія, педагогіка, Вступ до спеціальності “Спеціальна освіта” і педагогічна деонтологія, спецпедагогіка з історією.

Мотивація здобувачів вищої освіти здійснюється через використання різноманітних організаційних форм навчання і виконання завдань практичного спрямування.

Спільна (групова) діяльність відбувається у ході лекцій, практичних (семінарських), лабораторних занять між здобувачами вищої освіти, викладачем і здобувачами вищої освіти.

Самостійна діяльність здобувачів вищої освіти займає провідне місце у вивченні освітнього компоненту «Спеціальна дошкільна педагогіка» та передбачає аналіз конкретних ситуацій, виконання завдань, написання конспектів лекцій, методичні розробки для роботи з дітьми з ООП при підготовці до практичних та лабораторних занять.

Перелік тем

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Загальні питання спеціальної дошкільної педагогіки

Тема 1. Предмет і завдання спеціальної дошкільної педагогіки.

Тема 2. Виховання і розвиток.

Тема 3. Сучасна система спеціальної дошкільної освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Особливості виховання дітей раннього та дошкільного віку з ООП

Тема 4. Розвиток і виховання дітей раннього віку з ООП.

Тема 5. Становлення і розвиток особистості дитини з ООП в дошкільному віці. **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. Виховання дітей у діяльності.**

Тема 6. Виховання дітей з ООП в ігровій діяльності.

Тема 7. Виховання дошкільників з ООП у трудовій діяльності.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. Організація освітньої та корекційно-розвиткової роботи з дітьми в спеціальному закладі дошкільної освіти.

Тема 8. Загальні вимоги до організації освітнього процесу і змісту корекційно-розвиткової роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти.

Тема 9. Організація життя дітей у групах спеціального закладу дошкільної освіти. Планування та облік освітньої та корекційно-розвиткової роботи в спеціальному ЗДО

Тема 10. Взаємодія сім'ї і спеціального закладу дошкільної освіти в організації освітньої і корекційно-розвиткової роботи з дітьми з ООП.

Рекомендована література

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ, 2021.
2. Вавіна Л., Дегтяренко Т. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Суми: Університетська книга, 2019. С.33-42.
3. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
4. Рібцун Ю.В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод.пос. Тернопіль: Мандрівець, 2016. С. 8-40.
5. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие]. Под ред. Е.А.Стребелевой. М.: Академия, 2001. 312 с.
6. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За редакцією академіка В. І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2011. 436 с.

Додаткова

7. Блеч Г.О. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ознайомлення з навколишнім, методичні рекомендації та дидактичний матеріал з формування уявлень про навколишнє середовище). Київ, 2012. 96 с.
8. Гладун О. Робота з батьками дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. Корекційна педагогіка. 2019. № 1. С.21-26.
9. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012. 110 с.
10. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. С.29-34.
11. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод.пос. Київ: наук.світ, 2010. С. 102-113.
12. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». Київ: Видавнича група «Атопол», 2018. с.100.
13. Мартиненко І. Логопсихологія: курс лекцій. Навчальний посібник. 3-тє вид., виправл. і доповн. Київ: ДІА, 2019. С. 62-72.

14. Особливості ігрової діяльності дітей із розладами аутистичного спектру. *Діти з розладами аутистичного спектра: план корекційно-розвиткової роботи* / авт.кол.: Л.О.Юрченко, Л.В.Олтаржевська, Т.А.Малюченко та ін.; упор. В.В.Семизорова. Тернопіль: Мандрівець, 2017. С. 79-103.
15. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник / за заг. ред. Т.О. Докучиної. Кам'янець-Подільський, 2020. С. 80-85.
16. Рогальська Н.В. Педагогіка дітей раннього віку: навч.метод.посібник. Умань, 2015. 150 с.
17. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: поради батькам. Київ, Літера ЛТД, 2008.
18. Середовище, що належить дітям поради для педагогів закладів дошкільної освіти. Київ: Unicef, 2019. Режим доступу: URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file/Середовище,%20що%20належить%20дітям.pdf>.
19. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. 2–ге вид., доп. Кривий Ріг: Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с. Режим доступу: URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/1061/Теорія%20і%20практика%20інклюзивної%20освіти%20-%20посібник.pdf>
20. Трикоз С. В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з сенсорного виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012. 112 с.
21. Чеботарьова О.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з трудового виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ: Poligrand, 2012. 110 с.

Посилання на сайти

22. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditej> – програми розвитку дітей з порушеннями психофізичного розвитку
23. <http://logoclub.com.ua> – логопедичний сайт, де зібрані методичні поради, практичні рекомендації та весь комплекс необхідних матеріалів для розвитку мовлення дітей, попередження та подолання мовленнєвих порушень, а також підвищення результативності корекційно-розвивальної роботи.
24. <http://www.uasp.org.ua> – українська асоціація корекційних педагогів.
25. <https://mon.gov.ua/ua> – сайт Міністерства освіти і науки
26. <http://library.rshu.edu.ua/> сайт наукової бібліотеки Рівненського державного гуманітарного університету

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Ноутбук, персональний комп'ютер, мобільний пристрій (телефон,

планшет) з підключенням до Інтернет, проєктор для комунікації та опитувань, виконання домашніх завдань, виконання завдань самостійної роботи, проходження тестування (поточний, модульний, підсумковий контроль); програмне забезпечення для роботи з освітнім контентом дисципліни та виконання передбачених видів освітньої діяльності.

Види та методи навчання і оцінювання

Код компетентності (згідно ОПП)	Назва компетентності	Код програмного результату навчання	Назва програмного результату навчання	Методи навчання	Методи оцінювання результатів навчання
КЗ-6.	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт, застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.	ПРН-3	Володіти знаннями сучасних методик і освітніх технологій для здійснення корекційно-освітньої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	МО2; МО4, МО6, МО7, МО9, МО10
ЗК-7.	Здатність організувати гуманістичну міжособистісну взаємодію.	ПРН-11.	Мати навички організації діяльності освітніх закладів різних типів для дітей з особливими освітніми потребами.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	МО2; МО4, МО6, МО7, МО9, МО10
ЗК-9.	Здатність створювати команду, мотивувати її членів та досягати спільних цілей, демонструвати	ПРН-11	Мати навички організації діяльності освітніх закладів різних типів для дітей з особливими освітніми	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	МО2; МО4, МО6, МО7, МО9, МО10

	лідерські якості.		потребами.		
ФК-2.	Здатність до аналізу і застосування провідних вітчизняних та зарубіжних теорій, концепцій, вчень у галузі спеціальної та інклюзивної освіти.	ПРН-1	Знати історію, закономірності розвитку та теоретичні засади спеціальної освіти, а саме логопедії.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН6,	МО2; МО4, МО6, МО7, МО9, МО10
ФК-7.	Здатність здійснювати комплексний корекційний, педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в різних типах закладів.	ПРН-3	Володіти знаннями сучасних методик і освітніх технологій для здійснення корекційно-освітньої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	МО2; МО4, МО6, МО7, МО9, МО10
		ПРН-15	Вміти здійснювати комплексний педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в різних типах закладів, а також супровід сімей, які їх виховують.	МН1, МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	МО2; МО4, МО6, МО7, МО9, МО10
ФК-9.	Здатність до	ПРН-15	Вміти	МН1,	МО2; МО4,

	супроводу сімей, що виховують дітей з особливими освітніми потребами		здійснювати комплексний педагогічний, психологічний та соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в різних типах закладів, а також супровід сімей, які їх виховують.	МН2, МН3, МН4, МН5, МН6, МН7	МО6, МО7, МО9, МО10

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

МН1 – словесний метод (лекція, дискусія, співбесіда тощо);

МН2 – практичний метод (практичні заняття);

МН3 – наочний метод (метод ілюстрацій і метод демонстрацій);

МН4 – робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анотування, рецензування, складання реферату);

МН5 – відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо);

МН6 – самостійна робота (розв'язання завдань);

МН7 – індивідуальна науково-дослідна робота.

МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

МО1 – екзамен;

МО2 – усне або письмове опитування;

МО3 – колоквіум;

МО4 – тестування;

МО5 – командні проекти;

МО6 – реферати, есе;

МО7 – презентації результатів виконаних завдань та досліджень;

МО8 – презентації та виступи на наукових заходах;

МО9 – захист практичних робіт;

МО10 – залік.

Система оцінювання та вимоги

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
			здобувач вищої			

90-100	А	відмінно	освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить і опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні здібності	Високий (творчий)	відмінно	зараховано
82-89	В	добре	здобувач вищої освіти вільно володіє теоретичним матеріалом, застосовує його на практиці, вільно розв'язує справи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
74-81	С	добре	здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, загалом			

			самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, з-поміж яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок			
64-73	D	задовільно	здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, за допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, з-поміж яких є значна кількість суттєвих	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні			
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання семестрового контролю	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно	не зараховано

			навчального матеріалу		
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів		

Підсумкова (загальна) оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми навчальної діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка (бали) за практичну діяльність; лабораторні роботи, оцінка за ІНДЗ.

15. Розподіл балів, що отримують здобувачі

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий контроль	Сума
ЗМ 1			ЗМ 2		ЗМ 3		ЗМ4			ІНДЗ	
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	10	130 (100)
6	6	11	11	6	11	16	11	11	11		
МК - 5			МК - 5		МК - 5		МК - 5				

Коефіцієнт перерахунку $130:100=1,3$

Критерії оцінювання за видами діяльності

№ з/п	Вид навчальної діяльності	Оціночні бали	Кількість балів
T1	Робота на лекційному занятті: - присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; - активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Виконання завдань самостійної роботи: - своєчасність виконання навчальних завдань; - повний обсяг їх виконання; - якість виконання завдань для самостійної роботи; - творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 0,5 0,5 5 1 1 2 1	6

T2	Робота на лекційному занятті: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Виконання завдань самостійної роботи: • своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 0,5 0,5 5 1 1 2 1	6
T3	Робота на лекційних заняттях: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у семінарському занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять): • повнота розкриття питання; • логіка викладання матеріалу, культура мовлення; • емоційність та переконливість; • використання основної та додаткової літератури; • аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки Виконання завдань самостійної роботи: • своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 0,5 0,5 5 1 1 1 1 5 1 1 2 1	11
Модульний контроль (тестування)		5	5
T4	Робота на лекційних заняттях: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у практичних заняттях (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) :	1 0,5 0,5 5 1 1 1 1	11

	- повнота розкриття питання; - логіка викладання матеріалу, культура мовлення; - емоційність та переконливість; - використання основної та додаткової літератури; - аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки Виконання завдань самостійної роботи: - своєчасність виконання навчальних завдань; - повний обсяг їх виконання; - якість виконання завдань для самостійної роботи; - творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 5 1 1 2 1	
T5	Робота на лекційних заняттях: - присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; - активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Виконання завдань самостійної роботи: - своєчасність виконання навчальних завдань; - повний обсяг їх виконання; - якість виконання завдань для самостійної роботи; - творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 0,5 0,5 5 1 1 2 1	6
Модульний контроль (тестування)		5	5
T6	Робота на лекційному занятті: - присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; - активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у практичних заняттях (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) : - повнота розкриття питання; - логіка викладання матеріалу, культура мовлення; - емоційність та переконливість; - використання основної та додаткової літератури; - аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки Виконання завдань самостійної роботи: - своєчасність виконання навчальних завдань; - повний обсяг їх виконання;	1 0,5 0,5 5 1 1 1 1 1 5 1 1 2 1	11

	• якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції		
T7	Робота на лекційному занятті: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у практичному занятті (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) : • повнота розкриття питання; • логіка викладання матеріалу, культура мовлення; • емоційність та переконливість; • використання основної та додаткової літератури; • аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки Участь у лабораторному занятті (допуск, активна участь, виконання завдань та їх захист): • формальна готовність до лабораторного заняття, наявність відповідних записів у зошиті; • активна участь в лабораторному занятті; • презентація та захист результатів лабораторної роботи Виконання завдань самостійної роботи: • своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 0,5 0,5 5 1 1 1 1 1 5 1 2 2 5 1 1 2 1	16
Модульний контроль (тестування)		5	5
T8	Робота на лекційному занятті: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у лабораторному занятті (допуск, активна участь, виконання завдань та їх захист): • формальна готовність до лабораторного заняття, наявність відповідних записів у зошиті; • активна участь в лабораторному занятті;	1 0,5 0,5 5 1 2 2	11

	• презентація та захист результатів лабораторної роботи Виконання завдань самостійної роботи: • своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	5 1 1 2 1	
Т9	Робота на лекційному занятті: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у лабораторних заняттях (допуск, активна участь, виконання завдань та їх захист): • формальна готовність до лабораторного заняття, наявність відповідних записів у зошиті; • активна участь в лабораторному занятті; • презентація та захист результатів лабораторної роботи Виконання завдань самостійної роботи: • своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1 0,5 0,5 5 1 2 2 5 1 1 2 1	11
Т10	Робота на лекційному занятті: • присутність на лекції та конспектування матеріалів лекції; • активна участь на лекції (відповіді на запитання, запитання до лектора, участь в обговоренні) Участь у практичних заняттях (фронтальне/індивідуальне опитування та участь в обговоренні під час практичних занять, виконання завдань під час практичних занять) : • повнота розкриття питання; • логіка викладання матеріалу, культура мовлення; • емоційність та переконливість; • використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння роботи порівняння, висновки Виконання завдань самостійної роботи:	1 0,5 0,5 5 1 1 1 1 1 5 1 1 2	11

• своєчасність виконання навчальних завдань; • повний обсяг їх виконання; • якість виконання завдань для самостійної роботи; • творчий підхід у виконанні завдань, відображення власної позиції	1	
Модульний контроль (тестування)	5	5
ІНДЗ (Підготувати портфоліо викладача спеціальної педагогіки, яке містить конспекти занять зі спеціальної педагогіки, методик спеціальної освіти з усіма необхідними демонстраційними та роздатковими матеріалами, наочністю).	10	10
Критерії оцінювання ІНДЗ:	2	2
✓ своєчасність виконання роботи;	2	2
✓ творчий підхід у виконанні завдання;	2	2
✓ повний обсяг виконання завдання;	2	2
✓ якість виконання завдання	2	2
✓ оформлення.		
Разом	130 (100)	130 (100)

Коефіцієнт перерахунку $130:100=1,3$

Відвідування та участь у лекційних заняттях оцінюється в 1 бал. Якщо здобувач відвідав усі лекційні заняття, він додатково отримає 2 бали заохочення (Загальна сума балів – $10*1=10(+2)$).

Участь у практичних заняттях, виконання завдань до практичного заняття – 5 балів (Загальна сума балів – $5*5=25$).

Участь та захист лабораторних робіт – 5 балів (Загальна сума балів – $3*5=15$).

Виконання завдань самостійної роботи – 5 балів за кожну тему (Загальна сума балів – $10*5=50$).

Змістовий модульний контроль – 5 балів (Загальна сума балів – $4*5=20$).

ІНДЗ – 10 балів

Додаткові бали (не більше 5 балів): здобувач вищої освіти може отримати за творчий підхід до виконання завдань та особливу активність під час різних форм роботи, зокрема участь у науковому гуртку.

Додаткові 10 балів можуть бути нараховані за результатами інформальної освіти (участь у вебінарі, майстер-класі, семінарі-практикумі, конференції тощо), що пов'язані з тематикою дисципліни. Або ці бали можуть бути зараховані за участь у практичному занятті та виконання завдань для самостійної роботи за конкретною темою, якщо зміст певної форми здобуття інформальної освіти відповідає її змісту. Підтвердженням здобуття інформальної освіти є сертифікат, свідоцтво тощо.

Коефіцієнт перерахунку (з додатковими балами) $147:100=1,47$

Політика дисципліни

Організація вивчення дисципліни відбувається відповідно до Положення про організацію освітнього процесу у РДГУ, Положення про академічну доброчесність, Положення про оцінювання знань і умінь здобувачів вищої освіти, Положення про внутрішнє забезпечення якості освіти.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, що здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

На заняттях **забороняється** використання мобільних пристроїв, виключенням є користування ними лише під час підготовки практичних завдань під час заняття.

Політика щодо відвідування: відвідування усіх видів занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Політика доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- складати всі проміжні та підсумкові завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших здобувачів;
- не списувати під час виконання тестових завдань та написання контрольних робіт (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

У разі виявлення плагіату в будь-яких видах робіт, Ви отримаєте незадовільну оцінку і повинні будете повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Питання до підготовки до підсумкового контролю (заліку)

1. Система суспільного виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Типи спеціальних закладів дошкільної освіти в Україні.
3. Основні напрями роботи в спеціальних закладах дошкільної освіти.
4. Освітні програми для навчання і виховання дітей з ООП.
5. Особливості раннього дитинства як вікового періоду.
6. Теоретичне обґрунтування необхідності виховання дітей від моменту народження.
7. Ознаки порушення розвитку дітей народження до 3 років.
8. Значення ранньої діагностики і реабілітації для розвитку і соціалізації дитини.

9. Необхідність раннього втручання у розвиток дітей з порушеннями розвитку.
10. Визначте суть понять «індивід», «індивідуальність», «особистість».
11. Розкрийте своєрідність розвитку у дитини дошкільного віку початків особистості, ставлення до навколишніх людей, самої себе на основі сучасних досліджень (І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, О. Запорожець, О. Кононко, О. Леонт'єв та ін.).
12. Поясніть, чи правомірним є вживати щодо дитини дошкільного віку поняття «особистість».
13. Окресліть основні умови виховання особистості дошкільника з ООП.
14. Значення ігрової діяльності в дошкільному віці. Класифікації дитячих ігор.
15. Сучасна класифікація іграшок. Освітня та виховна цінність іграшки.
16. Передумови розвитку сюжетно-рольової гри в ранньому віці.
17. Етапи становлення та рівні розвитку творчої гри у дітей з нормотиповим розвитком і з особливими освітніми потребами.
18. Розвивальне і виховне значення будівельно-конструкційних ігор для дітей з ООП.
19. Особливості та значення дидактичних ігор для розвитку дітей з ООП.
20. Завдання трудового виховання дітей з ООП.
21. Види праці дітей, їх зміст.
22. Характеристика форм організації праці дітей в спеціальному закладі (групі) дошкільної освіти.
23. Методи і прийоми керівництва різними формами праці дітей.
24. Вимоги до організації різних форм праці дітей дітей з ООП.
25. Організація предметного середовища для сюжетно-рольових ігор в спеціальному ЗДО (групі ЗДО).
26. Роль вихователя в організації сюжетно-рольових ігор дітей.
27. Суть понять «освітньо-корекційний процес», «корекційно-розвиткова робота».
28. Основні принципи організації освітнього процесу у спеціальному ЗДО.
29. Характеристика методів і прийомів навчання дітей дошкільного віку з ООП.
30. Індивідуально-диференційований підхід до навчання дітей.
31. Різноманітність форм організації навчання дошкільників з ООП.
32. Особливості освітнього процесу в спеціальному ЗДО.
33. Закономірності освітнього процесу.
34. Структура освітнього процесу та місце корекційно-розвиткової роботи в ньому.
35. Предметно-розвивальне середовище як складова освітнього процесу спеціального ЗДО.
36. Планування освітнього процесу та корекційно-розвиткової роботи в ЗДО.
37. Сучасна сім'я та її роль у соціалізації дитини з ООП.
38. Шляхи взаємодії суспільного та родинного виховання дітей дошкільного віку з ООП.
39. Зміст і форми організації спільної роботи спеціального ЗДО і сім'ї.
40. Шляхи оптимізації співробітництва з батьками.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ, СЕМІНАРСЬКИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ ТА ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Для підготовки до практичних (семінарських), лабораторних занять та виконання завдань для самостійної роботи слід завести окремий зошит.
2. Готуючись до заняття, слід зазначити у зошиті тему, план заняття, виконати письмові завдання, чітко виділивши завдання до практичного (лабораторного) заняття та завдання для самостійної роботи.
3. Розпочинати вивчення теми слід із опрацювання матеріалу лекції (за наявності), а потім за рекомендованою літературою: прочитати, виписати в зошит визначення, класифікації, важливі положення.
4. Далі опрацювати теоретичний матеріал з інших джерел (практикумів, хрестоматії, матеріалів візуального супроводження лекцій тощо): прочитати статті, виписати головні думки, цитати, перенести в зошит схеми, таблиці (можливі ксерокопії). Опрацювання списку літератури є обов'язковим. Матеріали зазначених джерел використати при підготовці відповідей на питання. Відповіді на питання плану не обов'язково писати в зошиті, достатньо опрацювати рекомендовану і додаткову літературу, яку самостійно знайде і підготувати усні відповіді. За бажанням можливий тезовий їх виклад.
5. Завершити вивчення теми виконанням творчих письмових завдань чи розв'язанням педагогічних задач та ситуацій.
6. При виконанні завдань допускається використання матеріалів розміщених у мережа Internet, однак це повинні бути перевірені джерела: електронні книги, журнальні статті тощо із визначеним авторством.
7. Обов'язковою вимогою до виконання усіх завдань є дотримання принципів академічної доброчесності.
8. Усі завдання є обов'язковими до виконання.
9. Зошит для практичних (лабораторних) робіт та виконання завдань для самостійної роботи, повинен бути охайним і естетично оформленим.
10. З критеріями оцінювання участі в практичному, семінарському та лабораторному занятті, а також виконання завдань для самостійної роботи можна ознайомитись в силабусі.

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ, ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ І
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ІЗ САМОСТІЙНОЇ
РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1
ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

Тема. Предмет і завдання спеціальної дошкільної педагогіки

Завдання для самостійної роботи

1. Підготуйте повідомлення: «Історія розвитку різних напрямів спеціальної дошкільної педагогіки (сурдопедагогіка, олігофренопедагогіка, логопедія, тифлопедагогіка та ін.)».
2. Проаналізуйте правові документи, що стосуються організації діяльності спеціальних закладів дошкільної освіти. Випишіть їх основні положення.
3. Дайте відповідь на запитання: “Чи можна вважати спеціальний заклад дошкільної освіти інклюзивним?”
4. Складіть таблицю “Інклюзивні заклади (групи ЗДО) і спеціальні заклади дошкільної освіти (групи): спільне та відмінне”
5. Складіть схему “Перспективні напрями розвитку спеціальної дошкільної педагогіки”
6. Складіть таблицю-схему «Педагогічна класифікація осіб з особливими освітніми потребами, зумовленими порушеннями психофізичного розвитку».

Література

1. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
2. Специальная дошкольная педагогика: [учебное пособие]. Под ред. Е.А.Стребелевой. М.: Академия, 2001. 312 с.
3. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / За редакцією академіка В. І. Бондаря. Луганськ: Альма-матер, 2011. 436 с.

Тема. Виховання і розвиток

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть анотацію на статтю Г.С.Костюка “Роль біологічного і соціального в онтогенезі людської психіки”.
2. Поясніть, чому дитина не може стати людиною поза людським суспільством і без піклування дорослих?
3. Обґрунтуйте своє ставлення до теорії ранньої депривації, спираючись на сучасну концепцію дошкільного виховання та наукові дані про розвиток дитини.
4. Доведіть важливість знання педагогами вікової періодизації.

5. Поясніть, чим зумовлені індивідуальні особливості дітей.

Література

1. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте. М., 1968.
2. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ, 1989.
3. Кулачківська С.Е., Ладивір С.О. Я – дошкільник: вікові та індивідуальні особливості психічного розвитку. Київ., 1996.
4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
5. Титаренко Т.М. Такие разные дети. Київ, 1989.

Заняття 1

Тема. Сучасна система спеціальної дошкільної освіти в Україні – 2 год.

Форма проведення – семінарське заняття

План

1. Система суспільного виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.
2. Типи спеціальних закладів дошкільної освіти в Україні.
3. Основні напрями роботи в спеціальних закладах дошкільної освіти.
4. Освітні програми для навчання і виховання дітей з ООП.

Завдання для самостійної роботи

1. Вкажіть особливості розвитку вітчизняної системи суспільної спеціальної дошкільної освіти. Охарактеризуйте проблеми її розвитку на сучасному етапі.
2. Проаналізуйте основні документи про дошкільну освіту, визначте напрями перебудови системи спеціальної дошкільної освіти. З Базового компонента дошкільної освіти виписіть положення, що стосуються виховання дітей з ООП.
3. Складіть таблицю типів спеціальних дошкільних закладів, дайте їх коротку характеристику за схемою:

№ з/п	Тип спеціального ЗДО	Для дітей якого віку	Що має забезпечити	Які групи можна утворювати

4. Ознайомтесь з чинними програмами навчання і виховання дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами. Зробіть аналіз цих програм (автор, рік видання, для якого віку призначенні, зміст, методи і форми роботи, специфіка роботи).

На основі аналізу програм дайте відповідь на запитання: “Чи відповідають чинні сьогодні програми вимогам Базового компонента дошкільної освіти (редакція 2021 року)?”.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні. Київ, 2021.
2. Закон України “Про дошкільну освіту”. К., 2001.

3. Блеч Г.О. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ознайомлення з навколишнім, методичні рекомендації та дидактичний матеріал з формування уявлень про навколишнє середовище). Київ, 2012. 96 с.
4. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012 .110 с.
5. Положення про центр розвитку дитини: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 р. № 1124.
6. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
7. Психологічний супровід інклюзивної освіти: підручник / за заг. ред. Т.О. Докучиної. Кам'янець-Подільський, 2020. С. 80-85.
8. Трикоз С. В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з сенсорного виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012. 112 с.
9. Чеботарьова О.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з трудового виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ: Poligrand, 2012 110 с.
10. Чинні освітні програми для дітей з ООП. Див. Сайт МОН.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ООП

Заняття 2

Тема. Розвиток і виховання дітей раннього віку з ООП - 2 год.

Форма проведення - практичне заняття

План

1. Особливості раннього дитинства як вікового періоду.
2. Теоретичне обґрунтування необхідності виховання дітей від моменту народження.
3. Ознаки порушення розвитку дітей народження до 3 років.
4. Значення ранньої діагностики і реабілітації для розвитку і соціалізації дитини. Необхідність раннього втручання у розвиток дітей з порушеннями розвитку.

Практичне завдання

1. Запропонуйте розвивальні завдання, ігри, заняття для дітей від народження до 3 років з урахуванням специфіки віку і наявного порушення розвитку у дитини.

2. Складіть перелік іграшок для дітей кожної підгрупи першого року життя та дайте методичні рекомендації щодо використання різних видів іграшок.

3. Визначте вік дітей на світлинах, запропонованих викладачем.

4. Дайте оцінку розвитку дитини і запропонуйте педагогічні рекомендації:

Дитині 9 місяців. Вона вимовляє окремі звуки. Не наслідує слова, які чує. На запитання “де?” не завжди відшукує предмет, який постійно знаходиться у певному місці. Неохоче бере брязкальце в руки. Сидить лише з опорою, самотійно не встає на ноги.

Дитині 1 місяці, вона не здригається і не повертає голову у відповідь на гучні звуки.

Завдання для самостійної роботи

1. Ознайомтесь з всесвітньо відомою книгою Б.Спока «Дитина і догляд за нею». З якими принциповими положеннями Спока ви згодні, а з якими – ні? Чому?

2. Розкрийте роль дорослого у розвитку зорових і слухових реакцій дитини першого півріччя життя.

3. Розробіть пам’ятку для батьків: “Проблеми розвитку дитини: як зрозуміти, що необхідно звернутися за допомогою до фахівців”

4. Складіть декілька орієнтовних режимів для дітей різних вікових періодів. Визначте показники переводу дітей з одного режиму дня на інший. Як при цьому повинні враховуватися індивідуальні особливості та стан здоров’я дитини?

5. Зшийте (придбайте) комфортабельний дуду чи м’яч такане. Розкажіть в аудиторії для якого віку іграшка. Поясніть, який матеріал використано і чому?

Література

1. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. С.29-34.
2. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
3. Рогальська Н.В. Педагогіка дітей раннього віку: навч.метод.посібник. Умань, 2015. 150 с.
4. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: поради батькам. Київ, Літера ЛТД, 2008. С.11-35.

Тема. Становлення і розвиток особистості дитини з ООП в дошкільному віці

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте суть понять «індивід», «індивідуальність», «особистість».
2. Розкрийте своєрідність розвитку у дитини дошкільного віку початків особистості, ставлення до навколишніх людей, самої себе на основі сучасних досліджень (І. Бех, Л. Божович, Л. Виготський, О. Запорожець, О. Кононко, О. Леонтєв та ін.).

3. Поясніть, чи правомірним є вживати щодо дитини дошкільного віку поняття “особистість”.
4. Окресліть основні умови виховання особистості дошкільника з ООП.

Література

1. Вавіна Л., Дегтяренко Т. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Суми: Університетська книга, 2019. С.33-42.
2. Мартиненко І. Логопсихологія: курс лекцій. Навчальний посібник. 3-тє вид., виправл. і доповн. Київ: ДІА, 2019. С. 62-72.
3. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: поради батькам. Київ, Літера ЛТД, 2008. С.44-45.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ДІЯЛЬНОСТІ

Заняття 3.

Тема. Виховання дітей з ООП в ігровій діяльності - 2 год.

Форма проведення - практичне заняття

1. Значення ігрової діяльності в дошкільному віці. Класифікації дитячих ігор.
2. Сучасна класифікація іграшок. Освітня та виховна цінність іграшки.
3. Передумови розвитку сюжетно-рольової гри в ранньому віці.
4. Етапи становлення та рівні розвитку творчої гри у дітей з нормотиповим розвитком і з особливими освітніми потребами.
5. Розвивальне і виховне значення будівельно-конструктивних ігор для дітей з ООП.
6. Особливості та значення дидактичних ігор для розвитку дітей з ООП.

Практичні завдання

1. **Вирішіть педагогічні ситуації:**
  - Дітям середньої групи спеціального закладу дошкільної освіти вихователь для гри дала старі кубики, а з нового будівельного матеріалу вона побудувала висотний будинок. “Це для оформлення групи. Діти будувати ще не вміють, нехай вчаться будувати старим будівельним матеріалом!” – пояснює студентам педагог.
  - Висловіть свій погляд на цю ситуацію. Чи можуть бути в груповій кімнаті іграшки для прикраси? Які вимоги висувуються до підбору іграшок та їх розташуванню в групі?
  - Деякі батьки обурюються: “Що, тобі не вистачає іграшок?! Різний мотлох додому тягнеш!” Вони безжалісно викидають палички, камінці або фантики, якими дорожать діти.

Чи праві в такій ситуації батьки? Чим можна пояснити прагнення дітей гратися з таким матеріалом? Яку роль він відіграє в житті дитини?

- У ЗДО прийшла дитина 4-х років. Під час спостереження за грою дитини виявлено, що їй не властива сюжетно-рольова гра. Вона перебирає іграшки. Бере і кидає, любить натискати на кнопки в музичній іграшці, і подовгу займається нею.

На якому етапі розвитку гри вона знаходиться?

2. Проведення дидактичних та рухливих ігор.

3. На прикладах спостережень за іграми дітей під час навчальної практики та вражень свого дитинства доведіть положення про те, що гра є засобом розвитку і виховання дітей дошкільного віку.

4. Складіть рекомендації для батьків щодо створення предметно-ігрового середовища у сім'ї. Як правильно вибрати іграшку для дитини дошкільного віку, врахувавши при цьому не лише вік дитини, а й її інтереси, особливості психофізичного розвитку?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте асортимент сучасних іграшок в магазинах з точки зору їх відповідності педагогічним вимогам.

2. Виокремте критерії, які можуть скласти основу діагностичних карт щодо виявлення рівня розвитку сюжетно-рольової гри у дітей різних вікових груп.

3. Проаналізуйте завдання розвитку ігрової діяльності дітей у чинних освітніх програмах для дітей з ОПП.

4. Складіть таблицю особливостей розвитку сюжетно-рольової гри у дітей з ООП, пов'язаними з порушеннями психофізичного розвитку.

Особливості розвитку ігрової діяльності у дітей з розладами аутистичного спектру	Особливості розвитку ігрової діяльності у дітей з ТПМ	Особливості розвитку ігрової діяльності у дітей з ФФНМ	Особливості розвитку ігрової діяльності у дітей з порушеннями розумового розвитку	

5. 3 програми Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012 .С.46 *виписати основні методи та прийоми формування творчої гри.*

6. Запропонуйте 2-3 дидактичні гри для дітей дошкільного віку з урахуванням вікової категорії та особливостей розвитку дітей. Виготовте необхідні для неї матеріали.

7. Підберіть 2-3 рухливі гри для дітей з ООП.

Література

1. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012. 110 с.
2. Дуткевич Т.В. Дитяча розвивально-корекційна психологія. Київ: Центр навчальної літератури, 2019. С.54-64.
3. Мартиненко І. Логопсихологія: курс лекцій. Навчальний посібник. 3-тє вид., виправл. і доповн. Київ: ДІА, 2019. С. 72-74.
4. Особливості ігрової діяльності дітей із розладами аутистичного спектру. *Діти з розладами аутистичного спектра: план корекційно-розвиткової роботи* / авт.кол.: Л.О.Юрченко, Л.В.Олтаржевська, Т.А.Малюченко та ін.; упор. В.В.Семизорова. Тернопіль: Мандрівець, 2017. С. 79-103.
5. Рібцун Ю.В. Дошкільнятко: корекційно-розвивальна та навчально-виховна робота з дітьми з фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення: навч.-метод.пос. Тернопіль: Мандрівець, 2016. С. 8-40.
6. Сак Т.В. Особлива дитина: Від народження до 6 років: поради батькам. Київ, Літера ЛТД, 2008. С.42-43.

Заняття 4.

Тема. Виховання дошкільників з ООП у трудовій діяльності - 2 год.

Форма проведення - практичне заняття

План

1. Завдання трудового виховання дітей з ООП.
2. Види праці дітей, їх зміст.
3. Характеристика форм організації праці дітей в спеціальному закладі (групі) дошкільної освіти.
4. Методи і прийоми керівництва різними формами праці дітей.
5. Вимоги до організації різних форм праці дітей з ООП.

Практичне завдання

Презентація виготовлених дидактичних посібників та специфіки роботи з ними з дітьми з ООП.

Завдання для самостійної роботи:

1. Запропонуйте цікаві способи залучення дітей дошкільного віку з ООП до участі у найпростіших видах праці. Які педагогічні умови сприятимуть ефективному залученню дітей до трудової діяльності?

2. Поясніть необхідність формування навичок самообслуговування у дошкільників з ООП. Запропонуйте цікаві методи і прийоми для формування навичок самообслуговування у дітей.

3. Виготовте (придбайте) дидактичний посібник для формування навичок самообслуговування у дітей.

Література

1. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
2. Чеботарьова О.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з трудового виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ: Poligrand, 2012 110 с.

Заняття 5.

Спостереження за ігровою та трудовою діяльністю дітей з ООП *Форма проведення - лабораторне заняття*

План

1. Організація предметного середовища для сюжетно-рольових ігор в спеціальному ЗДО (групі ЗДО).
2. Аналіз сюжетно-рольової гри дошкільника.
3. Роль вихователя в організації сюжетно-рольових ігор дітей.

Вказівки до лабораторного заняття

Завдання 1. Огляньте і опишіть ігровий матеріал для сюжетно-рольових ігор в спеціальному ЗДО (вікова група за вибором). Зазначте особливості його розташування та відповідність віку дітей.

Визначте вплив середовища на:

- збагачення змісту гри;
- розвиток способів відображення дійсності;
- формування ігрових взаємин;
- прояви самостійності та ігрової творчості у дітей.

Завдання 2. Проведіть спостереження за ігровою діяльністю дітей з ООП за наступними параметрами:

- Чи виявляє дитина інтерес до іграшок, який характер носить цей інтерес, чи є він розмитим (грає усіма іграшками, переходячи від однієї до іншої) або вибіркоvim (обирає 1-2 іграшки та здійснює з ними певні дії), наскільки стійкий інтерес дитини до іграшок і дій з ними (чи тривало грає з кожною іграшкою або швидко припиняє гру), чи є вироблені нею дії справді ігровими або ж носять формальний характер;
- Адекватність застосування іграшок під час гри (неадекватними називаються дії, які не підпорядковуються логіці гри: засовування ляльки в духову шафу іграшкової плити, вкладання столу в лялькове ліжко тощо);

- Характер гри. Детально фіксуючи всі ігрові дії дитини, зробити висновок: чи є вони маніпулятивними, процесуальними або сюжетними. Маніпулятивними називаються такі ігрові дії з предметами, які не є специфічно ігровими та характерними для даного предмета (розглядання, обмацування, постукування, повертання і т.п.). Маніпуляція - найнижчий рівень розвитку ігрових дій з предметами. До процесуальних дій належать дії, не спрямовані на кінцевий результат. Дитина отримує задоволення від самого процесу їх здійснення (безцільне катання машини, нескінчене вдягання та роздягання ляльки). У порівнянні з маніпуляцією ці дії є більш високим рівнем розвитку гри. На відміну від процесуальної гри гра з елементами сюжету є більш цілеспрямованою. Дитина діє осмислено, вироблені нею ігрові дії пов'язані між собою. Під час гри дитина використовує предмети-замінники при відсутності необхідних іграшок (наприклад, паличку замість ложки, кубик замість мила) та здійснює дії з уявними об'єктами, що є характерним для сюжетної гри;

- Аналіз мовлення дитини під час гри. Це дозволяє зробити висновок про те, якою була його роль щодо ігрових дій, чи становить мовлення з грою єдине ціле, чи сприяє воно її розвитку.

- Тривалість гри (хронометраж)

На основі протоколу спостереження зробити загальний висновок про стан розвитку ігрової діяльності конкретної дитини.

Завдання 3. Під час лабораторного заняття поспостерігайте за трудовою діяльністю дошкільників з ООП. Результати оформіть у таблицю за такими показниками:

Чи організовує вихователь трудову діяльність дітей?

Якщо так, то до яких видів праці залучає?

Які форми використовує?

Чи дитина:

- виявляє самостійність;
- виявляє відповідальність;

- виявляє ініціативу;
- захоплюється роботою;
- працює зосереджено;
- потребує постійного контролю;
- вимагає нагадування;
- потребує неодноразового нагадування;
- повільно включається у роботу;
- відволікається від роботи.

Література

1. Гладченко І.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з ігрової діяльності, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ, 2012 .110 с.

2. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Навчально-методичний посібник «Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ». Київ: Видавнича група «Атопол», 2018. с.100.
3. Чеботарьова О.В. Комплекс програмно-методичного забезпечення «Зміст корекційно-спрямованого навчання і виховання розумово відсталих дітей у спеціальних дошкільних закладах» (програма з трудового виховання, методичні рекомендації, дидактичні матеріали). Київ: Poligrand, 2012 110 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ В СПЕЦІАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Заняття 6

Тема. Загальні вимоги до організації освітньо-корекційного процесу і змісту корекційно-розвиткової роботи в спеціальному закладі дошкільної освіти - 2 год.

Форма проведення - лабораторне заняття

План

1. Суть понять “освітньо-корекційний процес”, “корекційно-розвиткова робота”.
2. Основні принципи організації освітнього процесу у спеціальному ЗДО.
3. Характеристика методів і прийомів навчання дітей дошкільного віку з ООП.
4. Індивідуально-диференційований підхід до навчання дітей.
5. Різноманітність форм організації навчання дошкільників з ООП.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть тезаурус основних понять спеціальної дошкільної дидактики.
2. Л.С.Виготський підкреслював, що “навчання веде за собою розвиток”. Яким вимогам повинно відповідати таке навчання?
3. Запропонуйте способи реалізації принципу наочності у навчанні дошкільників з ООП.
4. Розробіть план-конспект заняття для дітей з ООП (вказати категорію дітей і вік).

Завдання на лабораторне заняття

Завдання 1. Вивчіть рівень навчальних навичок і умінь 1-2 дітей, використовуючи такі критерії:

- ставлення до навчальної діяльності на занятті як до особливого виду діяльності;
- розуміння поставленої вихователем мети заняття та його пояснень;
- уміння виконувати завдання за планом вихователя (у старших групах – за власним планом);

- зорієнтованість дитини на аналіз вихователем ходу виконання завдання або його результату; міра орієнтації на виконання завдання товаришами по групі;
- рівень самостійності у виконанні завдання та поведінка при виникненні труднощів; спосіб звернення по допомогу (до вихователя; до інших дітей);
- ставлення до успіху, критичність в оцінюванні результатів власної діяльності;
- реакція на оцінку вихователя і групи.

На основі спостережень за діяльністю дітей на занятті запропонуйте характеристики різних рівнів розвитку означених показників.

Завдання 2. Проаналізуйте 2-3 корекційно-розвиткові заняття за такими показниками:

- вид заняття;
- доцільність програмового змісту з огляду на освітній, розвивальний, корекційний та виховний ефект;
- структура заняття та раціональність змісту кожної частини;
- дотримання гігієнічних та естетичних вимог до організації заняття;
- використання різних видів наочності;
- методи і прийоми організації навчальної діяльності дітей;
- характер пояснень вихователя;
- оцінка вихователя, залучення до оцінки дітей;
- підведення підсумку заняття та установка на використання нових знань.

Завдання 3. Дайте загальну оцінку занять, які ви спостерігали.

У чому розвивальне, виховне та освітнє значення заняття?

Чи доцільно була організована навчальна діяльність дітей?

Як враховувалися на занятті вікові та індивідуальні особливості дітей?

Як здійснювалася оцінка роботи дітей на занятті?

Чи сприяло заняття розвитку інтересу дітей до навчальної діяльності і бажання використати одержані знання?

Література

1. Вавіна Л., Дегтяренко Т. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Суми: Університетська книга, 2019. С.42-55.
2. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод.пос. Київ: наук.світ, 2010. С. 102-113.

Заняття 7

Тема. Організація життя дітей у групах спеціального закладу дошкільної освіти. Планування та облік освітньої та корекційно-розвиткової роботи в спеціальному ЗДО - 2 год.

Форма проведення - лабораторне заняття

План

1. Особливості освітнього процесу в спеціальному ЗДО.
2. Закономірності освітнього процесу.
3. Структура освітнього процесу та місце корекційно-розвиткової роботи в ньому.
4. Предметно-розвивальне середовище як складова освітнього процесу.
5. Планування освітнього процесу та корекційно-розвиткової роботи в ЗДО.

Завдання на лабораторне заняття

1. Ознайомтесь із планом роботи вихователя спеціального ЗДО (компенсуючої групи). Занотуйте основні структурні елементи планування.
2. Проаналізуйте режим для дітей і організацію роботи з дітьми на тиждень.
3. Результати вивчення та спостереження за роботою вихователів спеціальних ЗДО оформити у зошитах у вигляді звіту.

Завдання для самостійної роботи

1. Запропонуйте варіанти створення розвивального предметного середовища для дітей з ООП в умовах спеціального закладу дошкільної освіти з урахуванням особливостей розвитку дітей.
2. Зробіть добірку журнальних статей за останні 3 роки щодо організації життя дітей у групах спеціального закладу дошкільної освіти та планування й облік освітньої та корекційно-розвиткової роботи в умовах спеціального ЗДО.

Література

1. Вавіна Л., Дегтяренко Т. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами. Суми: Університетська книга, 2019. С.33-42.
2. Середовище, що належить дітям: порадник для педагогів закладів дошкільної освіти. Київ: Unicef, 2019. Режим доступу: URL: <https://www.unicef.org/ukraine/media/4726/file/Середовище,%20що%20належить%20дітям.pdf>.

Заняття 8

Тема. Взаємодія сім'ї і спеціального закладу дошкільної освіти в організації освітньої і корекційно-розвиткової роботи з дітьми з ООП - 2 год.

Форма проведення - практичне заняття

План

1. Сучасна сім'я та її роль у соціалізації дитини з ООП.
2. Шляхи взаємодії суспільного та родинного виховання дітей дошкільного віку з ООП.
3. Зміст і форми організації спільної роботи спеціального ЗДО і сім'ї.
4. Шляхи оптимізації співробітництва з батьками.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть схему "Компоненти виховного потенціалу сім'ї" та дайте їх характеристику.
2. Підготуйте анкету для батьків, на основі якої можна було б визначити, чи добре знають вони свою дитину.
3. Як зацікавити і залучити до співробітництва батьків, які вважають, що освітню та корекційну роботу повинні здійснювати фахівці, а вони – забезпечити матеріальні і оздоровчі умови життя дітей?
4. Розробіть сценарій проведення нетрадиційної форми взаємодії вихователів з батьками дітей з ООП.
5. Зробіть добірку сучасної науково-популярної літератури для батьків з питань виховання і розвитку дітей дошкільного віку з ООП. Зробіть їх анотації. Зробіть свій внесок у поповнення бібліотеки методичного кабінету. Подаруйте одну з цих книг.

Література

1. Гладун О. Робота з батьками дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії. *Корекційна педагогіка*. 2019. № 1. С.21-26.
2. Колупаєва А.А., Савчук Л.О. Діти з особливими освітніми потребами та організація їх навчання: наук.-метод.пос. Київ: наук.світ, 2010. С. 76-82.
3. Компанець Н.М., Луценко І.В., Коваль Л.В. Організаційно-методичний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах ДНЗ. Навчально-методичний посібник. Київ: Видавнича група «Атопол», 2018. 100 с..
4. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка. Київ, 2018.
5. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. 2–ге вид., доп. Кривий Ріг: Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. 170 с. Режим доступу: URL: <http://dano.dp.ua/attachments/article/1061/Теорія%20і%20практика%20інклюзивної%20освіти%20-%20посібник.pdf>

ТЕСТИ

Серед методів контролю і самоконтролю у навчанні важливе місце належить тестуванню. Тестовий контроль вважається одним з найефективніших, оскільки за допомогою тестів виявляються індивідуальні відмінності тестованих осіб з високим ступенем об'єктивності за рахунок стандартизації запитань і відповідей, особливої процедури проведення тестування та способів обробки результатів.

Тест складається із завдань, правил їх застосування, оцінок за виконання кожного завдання і рекомендацій з інтерпретації результатів. Результат традиційного теста залежить від кількості правильних відповідей, даних на відповідну кількість запитань. На початку роботи з тестами важливо ознайомитися з різноманітністю тестових завдань.

Усі тестові завдання діляться на дві групи: тестові завдання закритого типу, коли відповідаючи на запитання, необхідно працювати з готовими варіантами відповідей, і тестові завдання відкритого типу, коли пропонується дати власний варіант відповіді (повний або частковий).

Тестові завдання закритого типу найчастіше мають такі форми:

1) множинний вибір – тестованому необхідно вибрати одну або кілька правильних відповідей із запропонованого списку;

2) альтернативний вибір – необхідно вибрати одну з двох відповідей: «так» чи «ні»;

3) встановлення відповідності – тестованому пропонується встановити відповідність елементів двох списків: а) відповідність взаємно-однозначна, тобто будь-якому елементу з лівого стовпчика відповідає тільки один елемент з правого стовпчика і навпаки; б) відповідність невзаємно-однозначна, тобто різним елементам з лівого стовпчика може відповідати один і той самий елемент правого стовпчика;

4) встановлення послідовності – тестований має розмістити елементи списку у певній послідовності;

5) виключення зайвого – тестований має визначити зайвий елемент у запропонованому списку.

Тестові завдання відкритого типу можуть мати такі форми: 1) вільний виклад – коли відповідь має бути сформульована самостійно без усяких обмежень; 2) доповнення – коли відповідь має бути сформульована із врахуванням передбачених у завданні обмежень (дописати слово, словосполучення, цифру, число, формулу, здійснити узагальнення кількох понять, завершити висловлену думку тощо).

Пропоновані тестові завдання зі спеціальної дошкільної педагогіки мають важливе значення в освітньому процесі закладу вищої освіти. Вони дозволяють викладачеві відслідковувати процес передачі знань, динаміку засвоєння і розвитку здатності вільного володіння та оперування теоретичною та методичною інформацією. Також тести можуть бути засобом самодіагностики засвоєння матеріалу здобувачами вищої освіти. Пропонуються

тести декількох видів: тести з єдиною правильною вибірковою відповіддю; тести з декількома можливими правильними відповідями; тести, які передбачають знання визначень. Відповіді на питання, що додаються, при відповідній організації роботи можуть дати значну економію у часі.

Час виконання кожного тестового завдання – 2-3 хвилини.

Перед виконанням тестових завдань здобувачам дається інструкція:

- 1) уважно прочитайте тестові завдання;
- 2) у процесі роботи спілкуватись один з одним не дозволяється;
- 3) відповіді пишуться чітко і розбірливо;
- 4) у бланку вписується прізвище того, хто тестується, факультет, курс, група;
- 5) визначається час, упродовж якого проводиться тестування (наприклад, 45 хвилин);
- 6) коли час вичерпано, робота припиняється і здається для перевірки;
- 7) робота проводиться студентами самостійно.

Тестові завдання впорядковано з урахуванням структури навчальної дисципліни. Укладання тестів за змістовими модулями дозволяє використовувати їх як для модульного контролю, так і для підсумкового контролю.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.

ЗАГАЛЬНІ ПИТАННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ

1. Спеціальна дошкільна педагогіка це:

- а) наука про закономірності виховання і навчання дітей від народження до вступу до школи;
- б) наука про особливості та закономірності навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку;
- в) наука про розвиток, навчання і виховання дітей з фізичними і психічними порушеннями.

2. Об'єктом спеціальної дошкільної педагогіки є:

- а) спеціальна дошкільна освіта дітей, що мають особливі освітні потреби;
- б) особистість дитини дошкільного віку, яка має особливі освітні потреби;
- в) створення умов для максимального розвитку реальних і потенційних можливостей дитини і її рання соціалізація засобами спеціальної освіти;
- г) теоретичні та практичні питання вивчення, навчання, виховання і розвитку дітей немовлячого, раннього і дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку.

3. Основною метою спеціального дошкільного виховання є:

- а) теоретичні та практичні питання вивчення, навчання, виховання і розвитку дітей немовлячого, раннього і дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку;

- б) спеціальна дошкільна освіта дітей, що мають особливі освітні потреби;
- в) створення умов для максимального розвитку реальних і потенційних можливостей дитини і її рання соціалізація засобами спеціальної освіти.

4. Наука про виховання, навчання та освіти дітей з порушеннями слуху називається:

- а) сурдопедагогіка;
- б) логопед агогіка;
- в) олігофренопедагогіка;
- г) тифлопедагогіка;
- д) ортопедагогіка.

5. Наука про виховання, навчання та освіти дітей з розладами емоційно-вольової сфери називається:

- а) сурдопедагогіка;
- б) тифлопедагогіка;
- в) корекційна психопедагогіка;
- г) логопедагогіка;
- д) олігофренопедагогіка.

6. Визначте основні поняття категоріального апарату спеціальної дошкільної педагогіки:

- а) компенсація;
- б) профілактика;
- в) виховання;
- г) навчання;
- д) управління;
- е) формування особистості;
- є) корекція;
- ж) розвиток;
- з) абілітація.

7. Корекція - це:

а) система психолого-педагогічних і лікувальних заходів, спрямованих на подолання або послаблення недоліків психофізичного розвитку і відхилень у поведінці дітей;

б) застосування цілого комплексу заходів медичного, соціального, освітнього та професійного характеру з метою підготовки чи перепідготовки індивідуума з ППФР до найвищого рівня його функціональних здібностей;

в) складний багаторівневий процес, що включає відновлення і заміщення втрачених або порушених функцій, а також заміщення останніх;

г) початкове формування втраченої здатності до будь-чого.

8. Реабілітація - це:

а) система психолого-педагогічних і лікувальних заходів, спрямованих на подолання або послаблення недоліків психофізичного розвитку і відхилень у поведінці дітей;

б) застосування цілого комплексу заходів медичного, соціального, освітнього та професійного характеру з метою підготовки чи перепідготовки індивідуума з ППФР до найвищого рівня його функціональних здібностей;

в) складний багаторівневий процес, що включає відновлення і заміщення втрачених або порушених функцій, а також заміщення останніх;

г) початкове формування втраченої здатності до будь-чого.

9. Нозологія - це:

а) порушення індивідуального розвитку організму в пренатальному і ранньому постнатальному онтогенезі;

б) втрачена здатність до будь-чого у дітей раннього віку;

в) вчення про біологічні й медичні основи хвороб, що включає питання їх етіології, патогенезу, номенклатури та класифікації.

10. Визначте спеціальні принципи спеціальної дошкільної педагогіки:

а) принцип наочності навчання;

б) принцип науковості й доступності;

в) принцип систематичності й послідовності;

г) принцип педагогічного оптимізму;

д) принцип розвивального навчання;

е) принцип ранньої педагогічної допомоги;

є) принцип корекційно-компенсуючої спрямованості навчання;

ж) принцип диференційованого та індивідуального навчання.

11. Спеціальна педагогіка – це наука про закономірності та особливості освіти, виховання й навчання дітей з порушеннями психофізичного розвитку.

а) так;

б) ні.

12. Компенсація – сукупність психолого-педагогічних та лікувальних заходів, спрямованих на поліпшення або послаблення недоліків психофізичного розвитку та відхилень у поведінці дітей.

а) так;

б) ні.

13. Процес, який полягає у відновленні недорозвинених чи порушених психічних функцій шляхом використання збережених чи перебудови частково порушених функцій, називається:

а) корекція,

б) реабілітація,

- в) компенсація,
- г) абілітація,
- д) соціалізація.

14. Реабілітація – система лікувальних і психолого-педагогічних заходів, спрямована на попередження, лікування, розвиток і корекцію патологічних станів і психологічних порушень у дітей, які ще не адаптовані до соціального середовища.

- а) так;
- б) ні.

15. Наука про спеціальну (особливу) освіту осіб з порушеннями психофізичного розвитку, для яких освіта у звичайних педагогічних умовах, визначених існуючою культурою, за допомогою загальнопедагогічних методів і засобів, є утрудненою або неможливою називається:

- а) спеціальна педагогіка;
- б) спеціальна дошкільна педагогіка;
- в) загальна педагогіка;
- г) дошкільна педагогіка.

16. Наука про закономірності виховання, навчання та освіти дітей з порушеннями психофізичного розвитку від народження до школи.

- а) спеціальна педагогіка;
- б) спеціальна дошкільна педагогіка;
- в) загальна педагогіка;
- г) дошкільна педагогіка.

17. Завдання дошкільної спеціальної педагогіки:

- а) здійснення медичного контролю за психофізичним розвитком дитини;
- б) підготовка підростаючого покоління до вибору професії;
- в) обґрунтування парадигм педагогічної теорії і практики, серед яких чільне місце посідає гуманістична, що спрямована на особистісний розвиток кожної дитини з порушеннями психофізичного розвитку;
- г) виявлення закономірностей навчання і виховання дитини дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку;
- д) дослідження особливостей розвитку дитини з порушеннями психофізичного розвитку;
- е) розробка теоретичних і методологічних основ вивчення, виховання, навчання і розвитку дітей у віці немовляти, раннього і дошкільного віку з відхиленнями і порушеннями в розвитку;
- є) дослідження особливостей сімейного виховання дітей з особливими освітніми потребами;

ж) створення необхідної навчально-методичної бази для підготовки вчителя-дефектолога до корекційно-педагогічної роботи з дітьми у віці немовляти, раннього і дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку.

18. Визначте науки, у яких з спеціальною дошкільною педагогікою найтісніші зв'язки:

- а) психологія;
- б) історія України;
- в) філософія;
- г) порівняльна педагогіка;
- д) логопедія;
- е) соціальна педагогіка;
- є) дошкільна педагогіка;
- ж) дитяча психологія;
- з) спеціальна психологія;
- і) психопатологія.

19. Нозологія –

- а) вчення про біологічні й медичні основи хвороб, що включає питання їх етіології, патогенезу, номенклатури та класифікації;
- б) початкове формування втраченої здатності до будь-чого;
- в) наука про відхилення, захворювання психічної діяльності, девіації.

20. Що є об'єктом корекційного впливу в структурі порушення?

- а) первинне порушення;
- б) вторинне порушення.

21. До спеціальних принципів, які стосуються осіб з ООП в організації дошкільної освіти в Україні відносять:

- а) доступність для кожного громадянина освітніх послуг, що надаються системою дошкільної освіти;
- б) рівність умов для реалізації задатків, нахилів, здібностей, обдарувань, різнобічного розвитку кожної дитини;
- в) диференційованість закладів залежно від категорії порушення, ступеня інтелекту, можливості самостійно пересуватись, сформованості навичок самообслуговування;
- г) світський характер дошкільної освіти у державних і комунальних закладах дошкільної освіти;
- д) поєднання загальноосвітнього і професійно-трудоного навчання;
- е) корекційна спрямованість навчання і виховання;
- є) демократизація та гуманізація освітнього процесу.

22. Визначте пріоритетні напрями розвитку спеціальної освіти на сучасному етапі в Україні:

а) планування, організація та здійснення освітньої роботи з дітьми з дотриманням вимог Базового компоненту дошкільної освіти і чинних корекційно-розвиткових програм;

б) рання діагностика і корекція порушень психофізичного розвитку, розвиток системи спеціальних дошкільних закладів для дітей з ООП;

в) розвиток інтегрованих та інклюзивних форм навчання, розробка ефективних методів психодіагностики порушень психофізичного розвитку;

г) проблеми психолого-педагогічної підтримки дітей із тяжкими та комбінованими порушеннями психофізичного розвитку;

д) лікування дітей з ООП.

23. Визначте головні завдання ІРЦ:

а) обстеження дітей з порушеннями в розвитку;

б) рекомендація форм навчання для дітей з ООП;

в) направлення дітей з порушеннями в розвитку в спеціальні освітні заклади для дітей з ООП;

г) лікування дітей з порушеннями розвитку;

д) корекція розвитку дітей з ООП.

24. Система спеціальної дошкільної освіти включає:

а) сукупність різних типів закладів, які забезпечують відповідну освіту, виховання, корекційну роботу, соціальну допомогу дітям з особливими освітніми потребами;

б) заклади, в яких здійснюється навчання дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку;

в) заклади освіти, де впроваджена інклюзивна форма навчання.

25. Які типи закладів спеціальної дошкільної освіти функціонують в Україні?

а)

б)

в)

г)

д)

е)

26. Навчально-реабілітаційний заклад:

а) заклад, в якому забезпечуються фізичний, розумовий і психологічний розвиток, корекція психологічного і фізичного розвитку, оздоровлення дітей, які відвідують інші навчальні заклади чи виховуються вдома;

б) освітній заклад, що забезпечує реалізацію права дитини на здобуття дошкільної освіти, її фізичний, розумовий і духовний розвиток, соціальну адаптацію та готовність продовжувати освіту;

в) заклад, у якому здійснюється навчання дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними порушеннями розвитку, тобто дітей, які мають два або більше порушення, або дітей, які себе не обслуговують і відповідно до індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю потребують індивідуального догляду та супроводу.

27. _____ – поєднання двох або більше порушень фізичного та (або) психічного розвитку у однієї особи.

28. Спільне навчання осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та осіб, які такої корекції не потребують, шляхом створення спеціальних умов, називається:

- а) інтегроване та інклюзивне навчання;
- б) спеціальне навчання;
- в) диференційоване навчання.

29. Освіта осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку в спеціальних умовах, називається:

- а) спеціальна освіта;
- б) інклюзивна освіта;
- в) масова освіта.

30. Освітній заклад, створений для освіти дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, називається:

- а) спеціальний освітній заклад;
- б) спеціальний освітній підрозділ;
- в) загальноосвітній заклад;
- г) заклад інтегрованого навчання.

31. Загальноосвітній заклад, у якому створені спеціальні умови для здобуття освіти особами з фізичними та (або) розумовими порушеннями спільно з особами, які не мають таких порушень, називається:

- а) спеціальний освітній заклад;
- б) спеціальний освітній підрозділ;
- в) загальноосвітній заклад;
- г) заклад інтегрованого навчання.

32. При виборі для дитини закладу враховуються такі показники:

- а) вік дитини;
- б) рівень сформованості навичок самообслуговування;
- в) категорія порушення (нозологія);
- г) особливості комунікативних навичок;
- д) конкретний клінічний діагноз;
- е) потреби і можливості дитини.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ООП

33. Розвиток - це:

- а) чинник формування особистості дитини, завдяки якому реалізується соціальна програма її розвитку та розвиваються природні задатки і здібності;
- б) сукупність особливих фізичних і психічних рис, життєвий досвід, що відрізняють одну людину від інших, робить її неповторною;
- в) постійний процес кількісних та якісних змін біологічних і соціальних сторін особистості, трансформація будови і функцій організму, поява нових якостей у свідомості, удосконалення різних видів діяльності.

34. Виховання - це:

- а) чинник формування особистості дитини, завдяки якому реалізується соціальна програма її розвитку та розвиваються природні задатки і здібності;
- б) сукупність особливих фізичних і психічних рис, життєвий досвід, що відрізняють одну людину від інших, робить її неповторною;
- в) постійний процес кількісних та якісних змін біологічних і соціальних сторін особистості, трансформація будови і функцій організму, поява нових якостей у свідомості, удосконалення різних видів діяльності.

35. Особистість - це:

- а) людина як суб'єкт відносин і свідомої діяльності, здатний до самопізнання і саморозвитку; стійка система соціально-значущих якостей, відношень, мотивів, що характеризує людину як члена суспільства;
- б) сукупність особливих фізичних і психічних рис, життєвий досвід, що відрізняють одну людину від інших, робить її неповторною;
- в) неповторність представника людського роду людини, яка характеризує передусім біологічні особливості, що є передумовами соціального розвитку.

36. Провідний вид діяльності це:

- а) засвоєння нових знань і вмінь;
- б) певний період, що забезпечує головні досягнення в розвитку дитини;
- в) діяльність, в якій дитина соціалізується.

37. Зона найближчого розвитку - це:

- а) процеси, які дитина здатна здійснювати лише в умовах співробітництва з дорослими; це різниця між тим, що дитина може зробити сама і що – за допомогою дорослих;
- б) це наявні можливості дитини, її сьогоднішній день і сходинка у день завтрашній;
- в) це процес формування особистої свідомості дитини.

38. Зона актуального розвитку - це:

- а) процеси, які дитина здатна здійснювати лише в умовах співробітництва з дорослими; це різниця між тим, що дитина може зробити сама і що – за допомогою дорослих;
- б) це наявні можливості дитини, її сьогоднішній день і сходи́нка у день завтрашній;
- в) це процес формування особистої свідомості дитини.

39. Визначте терміни спеціальної дошкільної педагогіки, які є прийнятними для користування в умовах сучасної гуманістичної парадигми розвитку цієї науки.

- а) дефектологія;
- б) спеціальна педагогіка;
- в) аномальна дитина;
- г) дитина з особливими освітніми потребами;
- д) дитина з обмеженими можливостями життєдіяльності;
- е) проблемна дитина;
- є) дитина з дефектом розвитку.

40. Сенситивним періодом називають:

- а) наявні можливості дитини, її сьогоднішній день і сходи́нка у день завтрашній;
- б) період відзначений вибірковою чутливістю до різних видів навчання;
- в) перехід від одного вікового етапу до іншого.

41. Фактори патологічного впливу, які негативно діють на певний орган здорової від народження дитини в один із періодів її розвитку, призводять до:

- а) вроджених форм ураження певної функції,
- б) набутих форм ураження певної функції,
- в) спадкових форм ураження певної функції.

42. Віковий період – це:

- а) перехід від однієї вікової сходи́нки до іншої, пов'язаний зі змінами і побудовою її особистості;
- б) періоди різких, стрибкоподібних змін, пов'язаних з відмиранням, зникненням старих і появою нових психологічних рис, які змінюють дитину;
- в) відрізок життя індивіда, який є якісно особливим етапом розвитку розвитку і характеризується численними змінами в структурі особистості.

43. Назвіть найефективніший метод вивчення потенційних можливостей розвитку дитини:

- а) навчальний експеримент,
- б) спостереження,

в) бесіда.

44. Вікові кризи:

- а) комплекс фізичних, пізнавальних, інтелектуальних, мотиваційних, емоційних властивостей, характерних для більшості людей одного віку;
- б) характеризується тим, що розвиток відбувається поступово, шляхом накопичення малопомітних змін;
- в) періоди різких, стрибкоподібних змін, пов'язаних з відмиранням, зникненням старих і появою нових психологічних рис, які змінюють дитину.

45. Період раннього дитинства включає:

- а) ранній і дошкільний вік;
- б) немовлячий і ранній вік;
- в) немовлячий, ранній і дошкільний вік.

46. Ранній вік триває:

- а) від народження до трьох років;
- б) від народження до семи років;
- в) від року до трьох років.

47. До базових потреб дитини першого року життя належать:

- а) у безпеці та стабільності;
- б) свободі для дослідження й розвитку;
- в) потреба в ласці й ніжності;
- г) потреба в розумінні.

48. Ознаки порушення розвитку дітей народження до 3 років:

- а) не реагує на своє ім'я;
- б) впізнає знайомі голоси, мелодії, звуки;
- в) починає лепетати, намагатися говорити свої перші слова;
- г) байдужа до появи нових іграшок;
- д) відстає у фізичному розвитку.

49. Рання діагностика передбачає:

- а) спостереження і скрининг за розвитком дитини від народження;
- б) проведення корекційно-лікувальних заходів з дитиною першого року життя;
- в) створення необхідних умов та догляду за дитиною.

50. Рання реабілітація:

- а) включає соціальну, психологічну, освітню, консультативну допомогу;
- б) спостереження і скрининг за розвитком дитини від народження;
- в) передбачає розробку занять для потреб дитини.

51. До умов виховання особистості дошкільника з ООП належать:

- а) взаємодія дитини з предметним середовищем;
- б) дотримання правил поведінки та норм суспільної моралі;
- в) комунікація з дорослими;
- г) залучення дитини до навчальної діяльності.

52. До норм суспільної моралі належать:

- а) особливості правил комунікації між людьми;
- б) знання про навколишній світ;
- в) особливості розвитку вмінь та навичок.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ У ДІЯЛЬНОСТІ

53. Провідним видом діяльності дитини дошкільного віку є:

- а) трудова діяльність;
- б) комунікативна діяльність;
- в) ігрова діяльність;
- г) предметна діяльність;
- д) навчальна діяльність.

54. До завдань з розвитку ігрової діяльності дітей дошкільного віку відносяться:

- а) навчання ігровим діям;
- б) формування комунікативних навичок;
- в) набуття нових навчальних навичок;
- г) формування функцій наслідування, співвіднесення, усвідомлення, заміщення;
- д) стимулювати ігрову, комунікативну, мовленнєву активність дитини.

55. Сюжетно-рольова гра передбачає:

- а) використання іграшок як предметів-замінників, символічне виконання певної дії;
- б) відтворення безпосередньо людських ролей і взаємин;
- в) уявлення себе в певному образі (людини чи предмету) і відповідно дії;
- г) чітке виконання правил гри; зазвичай тут фігурують мотиви кооперації чи змагання.

56. Передумовами розвитку сюжетно-рольової гри в ранньому віці є:

- а) розвиток предметних та ігрових дій;
- б) користування сюжетними іграшками;
- в) набуття навичок обстеження предмета;
- г) вміння налагоджувати комунікацію.

57. До особливостей розвитку сюжетно-рольової гри у дітей з ООП належать:

- а) ігрові дії відбуваються в умовах обмеженого мовленнєвого спілкування;
- б) використання іграшок-замінників;
- в) роль дитини пасивна, дорослий є ініціатором ігрових дій;
- г) діти надають перевагу в грі одноліткам.

58. До дидактичних ігор належать:

- а) ігри, в яких є відтворення безпосередньо людських ролей і взаємин;
- б) ігри, в основі яких лежить умовне відтворення подій, явищ, дій і взаємовідносин та присутні елементи творчості;
- в) традиційні або народні ігри;
- г) ігри, спрямовані на формування у дитини потреби в знаннях, закріплення нових знань, вмінь та навичок.

59. Значення будівельно-конструкційних ігор для дітей з ООП:

- а) розвиток конструктивної творчості дітей;
- б) розвиток дрібної моторики;
- в) розвиток інтересу до техніки;
- г) розвиток сприймання просторових властивостей об'єктів.

60. Ігрова діяльність забезпечує:

- а) формування та закріплення нових знань та навичок;
- б) оволодіння суспільними нормами взаємин і досвідом;
- в) відновлення втрачених функцій;
- г) корекцію рівня розвитку дитини.

61. Завдання трудового виховання дітей з ООП:

- а) забезпечити максимально можливу для цієї дитини самостійність у побутовому і санітарно-гігієнічному обслуговуванні себе;
- б) набуття елементарних знань про навколишнє середовище;
- в) забезпечення знаннями про пріоритети загальнолюдських цінностей;
- г) готовність до допомоги в господарсько-побутовій праці в сім'ї або спеціальному закладі.

62. До форм організації праці дітей в спеціальному закладі (групі) дошкільної освіти належать:

- а) трудові доручення;
- б) ручна (художня) праця;
- в) праця в природі;
- г) чергування;
- д) спільна трудова діяльність дітей.

63. Формування навичок самообслуговування у дітей з ООП передбачає:

- а) соціально-побутове орієнтування;
- б) розвиток соціальних емоцій і достатній рівень морального розвитку;
- в) розвиток дрібної моторики;
- г) формування санітарно-гігієнічних навичок;
- д) розвиток навичок комунікації.

64. Вимоги до організації різних форм праці дітей:

- а) можливість спостерігати за працею дорослих;
- б) мотивувати дітей до певних видів роботи;
- в) забезпечити наявність необхідного інвентаря;
- г) ознайомити дітей з правилами виконання трудових дій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4 ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОЇ ТА КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ В СПЕЦІАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

65. Поняття “освітньо-корекційний процес” передбачає:

- а) застосуванні спеціальних методів і засобів навчання, компенсації і корекції;
- б) забезпечення різнобічного розвитку дітей, реалізація їх здібностей;
- в) формування активного міжособистісного спілкування дітей;
- г) психолого-педагогічну діагностику рівня розвитку дитини з ООП.

66. Основні принципи організації освітнього процесу у спеціальному ЗДО:

- а) принцип пріоритетної ролі мікросоціуму;
- б) принцип гуманістичної спрямованості;
- в) принцип безперервності педагогічної освіти;
- г) принцип соціалізації;
- д) принцип інтеграції.

67. Основними формами корекційно-розвиткової роботи є:

- а) індивідуальні заняття;
- б) групові заняття;
- в) фронтальні заняття.

68. До методів навчання дітей дошкільного віку з ООП належать:

- а) бесіда;
- б) релаксації;
- в) формування та активізація операцій мислення;
- г) самонавчання.

69. Форма організації навчання це:

- а) система послідовних способів взаємопов'язаної діяльності педагога і дітей, спрямована на досягнення освітніх завдань;
- б) спільна навчальна діяльність педагога і дітей, що здійснюється в певному порядку і встановленому режимі;
- в) правильна, спеціально підготовлена мовна діяльність вихователя, яку повинні наслідувати діти.

70. Основною формою організації навчання дошкільників з ООП є:

- а) дидактична гра;
- б) заняття;
- в) екскурсія;
- г) прогулянка.

71. Індивідуально-диференційований підхід до навчання дітей передбачає:

- а) врахування типологічних та окремих особливостей дітей залежно від рівня розвитку в них пізнавальних здібностей;
- б) надання допомоги дітям, які відчують певні труднощі у навчанні;
- в) стимулювання творчих зусиль дітей з метою забезпечення поглибленого опанування навчальною програмою та розвивального ефекту навчання.

72. Вимоги до корекційно-розвиткових занять:

- а) врахування самостійності дитини при виконанні завдань;
- б) доцільність програмового змісту з огляду на освітній, розвивальний, корекційний та виховний ефект;
- в) врахування побажань батьків щодо організації занять.

73. Основні завдання освітнього процесу:

- а) розуміння внутрішнього світу кожної дитини, її унікальності;
- б) надання кожній дитині, спираючись на її здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації, можливості реалізувати себе в пізнанні, навчальній діяльності і поведінці;
- в) створення спеціальних умов для корекційної спрямованості навчання;
- г) набуття дитиною нових знань, умінь та навичок.

74. Планування освітнього процесу та корекційно-розвиткової роботи в ЗДО може бути:

- а) перспективне;
- б) індивідуальне;
- в) календарне;
- г) групове.

75. Предметно-розвивальне середовище освітнього процесу це:

- а) стимулювання творчих зусиль дітей з метою забезпечення поглибленого опанування навчальною програмою та розвивального ефекту навчання;
- б) система послідовних способів взаємопов'язаної діяльності педагога і дітей, спрямована на досягнення освітніх завдань;
- в) комплекс психолого-педагогічних, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних, естетичних умов, що забезпечують організацію життя дітей у спеціальному ЗДО.

76. Вимоги до предметно-розвивального середовища:

- а) достатньо вільного простору для активної рухової діяльності дітей;
- б) наявність розвивальних зон;
- в) можливість перебування на самоті;
- г) достатня кількість іграшок.

77. Режим дня у спеціальному закладі дошкільної освіти це:

- а) чіткий розпорядок життя дитини, що передбачає чергування неспання та сну, а також раціональну організацію різних видів діяльності;
- б) час перебування в закладі освіти;
- в) дотримання правил гігієни, загартовувальних процедур та раціонального харчування.

78. Порушення режиму дня може призвести до таких наслідків:

- а) зниження функціонування пізнавальних процесів;
- б) зниження працездатності організму;
- в) відмова від їжі;
- г) погіршення зору та слуху дитини.

79. Процес і результат активного засвоєння індивідом соціального досвіду, який вміщує в себе соціальне пізнання, соціальну адаптацію, соціальне перетворення себе і навколишньої дійсності, називається:

- а) соціалізація;
- б) адаптація;
- в) інтеграція.

80. _____ – навчання і виховання дітей з порушеннями розвитку в установах загальної системи освіти разом із дітьми, які розвиваються нормотипово.

81. _____ – гнучка, індивідуалізована система навчання дітей з особливими освітніми потребами в умовах ЗДО за місцем проживання, що передбачає створення освітнього середовища, яке б відповідало потребам і

можливостям кожної дитини, незалежно від особливостей її психофізичного розвитку.

82. Способи впорядкованої взаємозв'язаної діяльності вихователя і вихованців, спрямованої на вирішення завдань освіти, виховання і розвитку в процесі навчання, називаються:

- а) принципи спеціальної освіти;
- б) методи навчання;
- в) форми організації освітнього процесу.

83. Визначте провідні методи у навчанні дітей дошкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку:

- а) наочні й практичні;
- б) словесні й наочні;
- в) словесні й практичні.

84. Сучасна система спеціальної освіти:

- а) закрита система, в якій батьки не беруть участь;
- б) передбачає партнерську взаємодію спеціального закладу та сім'ї;
- в) передбачає мінімальне втручання батьків в освітній процес (отримання інформації про дитину, надання консультацій).

85. Співробітництво ЗДО з батьками передбачає:

- а) проведення спільних заходів, залучення батьків до проведення корекційної роботи вдома;
- б) забезпечення матеріальних і оздоровчих умов життя дітей;
- в) дотримання умов спеціальних ЗДО.

86. Напрями взаємодії з батьками:

- а) консультативна робота;
- б) збір анамнезу щодо розвитку дитини;
- в) корекційна робота.

Навчальне видання

Укладачі:

**Козлюк Ольга Андріївна
Войтович Оксана Василівна**

Методичні рекомендації

**до практичних і лабораторних занять та виконання завдань для
самостійної роботи з навчальної дисципліни «Спеціальна дошкільна
педагогіка»**

Методичний посібник

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 016 «Спеціальна освіта»

Підп. до друку 25.10.2021

Формат 60*84 1/16

Папір офісн.

Друк цифр.

Гарнітура Times

Ум. др.арк. 2,5

Редакційно-видавничий відділ
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м.Рівне, вул. С. Бандери, 12